

Zpráva o mezinárodní náboženské svobodě za rok 2006

15. září 2006

Obecné shrnutí

Cílem této zprávy je dokumentovat jednání úřadů v zemích, které lidem znemožňují svobodně projevat své náboženské vyznání, pronásledují lidi jenom proto, že vyznávají nějakou víru, a tolerují násilí páchané na příslušnících náboženských menšin. Zároveň tato zpráva zaznamenává, kde všude úřady princip svobody náboženského vyznání respektují, chrání a prosazují. Zpráva se snaží porušování zásad náboženské svobody dokumentovat bez ohledu na to, proti kterému vyznání či víře je zaměřeno, a sleduje jednání celé řady režimů sahajících od vlád a úřadů těch zemí, které se těší vysoké míře náboženské svobody (tzn. zemí, jež ji obecně „respektují“) až po totalitní státy, které se snaží náboženskou víru a její projevy podřídit své kontrole a považují přívržence některých, případně všech náboženských vyznání za vnitřní nebezpečí.

Dodržování zásad svobody náboženského vyznání je jedním z hlavních témat americké zahraniční politiky a úkolů amerického Ministerstva zahraničí. Zásady náboženské svobody a lidských práv, které politika Spojených států sleduje, vyplývají rovněž z různých mezinárodně uznávaných dokumentů, například Všeobecné deklarace lidských práv, jejíž článek 18 stanovuje, že každý člověk má právo požívat svobody myšlení, svědomí a náboženské víry. Výrazem hlubokého přesvědčení o správnosti těchto zásad a oddanosti jejich otázkám jejich ochrany ze strany USA států je činnost Ministerstva zahraničí, které na jedné straně celosvětově monitoruje porušování náboženské svobody a případy diskriminace lidí z důvodu jejich náboženského přesvědčení, na druhé pak americké vládě doporučuje přijetí příslušné politiky vůči konkrétním regionům a zemím, tuto politiku aktivně prosazuje a vytváří programy zaměřené na zvyšování míry náboženské svobody. Spojené státy tak prostřednictvím transformační diplomacie celosvětově podporují svobodu náboženského vyznání jakožto jednoho ze základních lidských práv a zároveň i zdroje mezinárodní stability. V tomto ohledu se tak snaží novým demokraciím pomáhat při praktickém

prosazování zásad svobody náboženského vyznání a svědomí, podporují nevládní organizace působící na poli ochrany náboženské svobody a lidských práv a identifikují a propagují potřebné změny v politice a jednání režimů, jež závažným způsobem pronásledují obyvatele kvůli jejich náboženskému přesvědčení.

Naprostá většina národů světa vyznává nějakou víru a protože náboženství hraje v životě mnoha lidí ústřední roli, je svoboda náboženského vyznání považována za nejdůležitější lidské právo. Zároveň vlivem globálních trendů, regionálních rozdílů, místních preferencí i osobní zkušenosti dochází k výraznému překryvu mezi náboženským vyznáním a národnostní, třídní, jazykovou a politickou příslušností. Právo na svobodu náboženského vyznání tak lze mnoha očividnými i skrytými způsoby výrazně porušovat. Seznam níže uvedených způsobů porušování zásad náboženské svobody, byť není zdaleka vyčerpávající, identifikuje alespoň základní typy, takže tato zpráva může sloužit jako vodítko při vyhodnocování situace či trendů v oblasti náboženské svobody tím, že upozorňuje na totalitní a autoritářské režimy, nepřátelský postoj vůči menšinovým náboženstvím ze strany státu a jeho úřadů, netečnost státu vůči společenské diskriminaci, existenci diskriminačních zákonů zvýhodňujících majoritní náboženství, a rovněž označování a odsuzování určitých náboženství jako kultů.

Nejzávažnějším způsobem svobodu náboženského vyznání porušují totalitní a autoritářské režimy, které si chtějí udržet kontrolu jak nad náboženským přesvědčením obyvatel, tak nad jeho projevy. Kvůli tomuto přesvědčení či nezávislosti na ústřední moci pak takové režimy na některé, případně na všechna náboženská uskupení nahlíží jako na nepřátele státu. Některé vlády se nepřátelsky a represivně stavějí pouze k určitým konkrétním uskupením, jež pak mnohdy označují za „bezpečnostní riziko“. Je zapotřebí rozlišovat mezi náboženskými uskupeními, která mají legitimní důvod k politické nespokojenosti, a těmi, jež svým vyznáním odůvodňují násilí hlášené a praktikované proti jiným náboženským uskupením a proti státu. Jestliže nějaké skupině obyvatelstva praktikující svou náboženskou víru nenásilným způsobem úřady z bezpečnostních důvodů znemožňují se nábožensky projevovat, považuje to tato zpráva za potlačování svobody náboženského vyznání. Například válka proti teroru se nesmí stát záminkou pro znemožňování pokojných bohoslužeb. Tato zpráva si také všímá těch zemí a situací, v nichž nadměrně ostražitý přístup úřadů k běžně praktikujícím příslušníkům určitého náboženského vyznání, z jehož prostředí se rekrutují extremisté, vedl ve svém důsledku k omezení svobody náboženského projevu. V některých zemích se například mnoho lidí obává chodit častěji do mešity, aby je vláda nepovažovala za náboženské extremisty.

Druhý způsob porušování náboženských práv představuje netolerance státu vůči menšinovým či neuznávaným církvím. Úřady po příslušnících těchto církví vyžadují, aby se vzdali své víry, nutí je k vystěhování nebo je pronásledují. Tato zpráva například zaznamenává případy, kdy měl útlak určitých náboženských uskupení ze strany státu etnický rozměr, jelikož úřady ovládané majoritní národnostní skupinou potlačovaly víru vyznávanou národnostně minoritní složkou společnosti. Zpráva rovněž podrobně zachycuje případy, kdy úřady silné náboženské cítění jednotlivců směřovaly s jejich ideologickým postojem, což mělo za následek zastrašování a pronásledování celých náboženských společenství.

Třetí způsob porušování zmíněných práv spočívá v neschopnosti státu zabránit společenské diskriminaci určitých náboženských uskupení. Takové země sice mohou mít zákony, jež diskriminaci a pronásledování z náboženských důvodů zakazují, avšak úřady konfliktům, zastrašování a dalším útokům proti příslušníkům minoritních náboženství nedokážou předcházet. Ochrana náboženské svobody nespočívá pouze v existenci příslušných zákonů. Vyžaduje, aby úřady na všech stupních státní správy aktivně vyvíjely činnost zaměřenou na znemožnění porušování zákona jak úředními, tak soukromými osobami, stavěly porušovatele zákona před soud a oběti příslušným způsobem odškodňovaly. Vláda nese odpovědnost za to, že příslušníci státní správy na všech úrovních neporušují zásady svobody vyznání a že tuto svobodu zákonným způsobem prosazují tak, aby tyto zásady musely dodržovat i soukromé osoby. Kromě toho musí vlády vytvářet atmosféru a prostředí všeobecné tolerance a respektování odlišností. Tato zpráva zaznamenává případy, kdy úřady nedokázaly zabránit porušování náboženské svobody, případně na takové porušování ze strany soukromých osob, nevládních organizací či místních policejních orgánů nereagovaly dostatečně důrazně a konzistentně.

Čtvrtou kategorií tvoří případy, kdy stát přijal diskriminační zákony či politiku zvýhodňující majoritní náboženství a znevýhodňující příslušníky minoritního vyznání. Mnohdy jde o důsledek historické nadřazenosti majoritní víry a zaujatosti vůči minoritním či novým církvím. V takových zemích se vláda často opírá o obecně sdílené ideologické názory spojující národní identitu s konkrétní náboženskou vírou a přijímá zákony, které tuto většinovou víru upřednostňují a naopak diskriminují příslušníky náboženských minorit. I když většina obyvatelstva příslušné země může svou náboženskou víru praktikovat bez zásahů ze strany státu, nelze takovou situaci považovat za skutečnou svobodu vyznání. Kromě toho i v případech, kdy vláda určité vyznání preferuje, může se stále jednat o omezování náboženské svobody, jestliže připouští pouze jednostrannou interpretaci této víry.

K běžným způsobům porušování zásad náboženské svobody i v zemích, kde se jinak tato svoboda respektuje, patří i diskriminace některé církve na základě toho, že je oficiálně považována za tzv. nebezpečný kult či sektu. Tato zpráva například dokumentuje denuncování příslušníků šíitského vyznání v zemích, kde vládne většinové sunnitské vyznání, a naopak, a zejména v zemích, kde si vláda osobuje právo o náboženském životě příslušníků takového tradičního, byť místně menšinového vyznání rozhodovat.

Během období, které tato zpráva pokrývá, tj. od 1. července 2005 do 30. června 2006, došlo k událostem, které měly na otázku náboženské svobody rozsáhlý dopad. Jedním z trendů byl i výrazný nárůst pozornosti, kterou problémům souvisejícím s náboženskou svobodou a náboženskými spory věnovaly mezinárodní sdělovací prostředky. Výraznou událostí v tomto smyslu představuje široká mezinárodní reakce z února 2006, související se sérií 12 karikatur proroka Mohameda, kterou v září 2005 uveřejnil dánský deník Jyllands-Posten. Evropská média, která je zveřejnila, svoje rozhodnutí odůvodňovala svobodou vyjadřování, avšak mnoho pozorovatelů, zejména z řad evropských muslimských menšin, toto zveřejnění interpretovala jako přímý útok a projev nesnášenlivosti vůči islámu.

Česká republika

Ústava zaručuje svobodu vyznání a úřady toto právo v praxi také v průběhu sledovaného období obecně respektovaly.

V průběhu období sledovaného touto zprávou nedošlo k žádné změně v respektování náboženské svobody a vláda svou politikou nadále přispívala k obecně svobodnému praktikování náboženského vyznání.

Obecně přátelské vztahy mezi jednotlivými vyznáními přispívaly k náboženské svobodě, která ve společnosti panuje.

Vláda Spojených států záležitosti související s náboženskou svobodou s vládou České republiky probírala v rámci své celkové politiky zaměřené na podporu lidských práv.

Oddíl I. Náboženská demografie

Česká republika zaujímá plochu 30 442 čtverečních mil a má zhruba 10,2 milionu obyvatel. Obyvatelstvo je národnostně v podstatě homogenní a tradičně křesťanské, avšak částečně v důsledku čtyřicetileté vlády komunismu v letech 1948–1989 se převážná část obyvatel neztotožňuje s žádnou vírou. Podle průzkumu veřejného mínění které v roce 2004 uspořádala Cardinal Strich University, se k víře v Boha hlásilo 32 procent všech respondentů, zatímco 49 procent se považovalo za ateisty. Po „sametové revoluci“ (1989) došlo k určitému oživení zájmu o náboženství, ale od té doby počet lidí, kteří se považují za věřící, případně participují na organizovaném náboženském životě, téměř v každém regionu opět poklesl.

Zhruba 5 procent obyvatel se každý týden účastnilo katolických bohoslužeb, přičemž většina těchto lidí žije na jižní Moravě v brněnské a olomoucké diecézi. Počet praktikujících protestantů představuje přibližně 1 procento obyvatelstva. Islám se v roce 2004 stal registrovaným náboženstvím, přičemž podle odhadu vedoucích představitelů místní muslimské komunity žilo v České republice zhruba 10 000 vyznavačů této víry, kteří měli k dispozici jednu mešitu v Brně a další v Praze. Naprostá většina židovského obyvatelstva, které historicky obývalo české země v počtu mnoha desítek tisíc osob, padla v průběhu nacistické okupace za oběť holocaustu. V zemi dnes žije asi 3 000 osob, které se oficiálně hlásí k židovské příslušnosti. Judaismus je oficiálně registrované náboženství již z dob před rokem 1989.

V zemi pracovali misionáři různých církví včetně Církve Ježíše Krista svatých posledních dnů (mormonů) a Svědků Jehovových. Svou víru mohli misionáři obecně hlásat bez překážek.

Oddíl II. Stav náboženské svobody

Právně-politický rámec

Ústava zaručuje svobodu vyznání a úřady toto právo v praxi obecně respektovaly. Úřady na všech úrovních rovněž plně usilovaly o jeho ochranu a netolerovaly jeho porušování ať už ze strany úředních či soukromých osob.

Náboženské záležitosti spravuje odbor církví Ministerstva kultury ČR. Všechna náboženská uskupení, jejichž působnost je u ministerstva zaregistrována, mají nárok na státní podporu, byť některé církve tuto podporu ze zásady odmítají, aby daly najevo svou nezávislost. V zemi působí celkem 26 státem uznaných církví. V roce 2004 byla registrována také první muslimská organizace pod názvem Ústředí muslimských obcí. Odvolání Církve sjednocení (Společenství ducha svatého pro sjednocení světového křesťanství, moonisté) proti nevyhovění žádosti o registraci z roku 1999 bylo v roce 2004 Ústavním soudem zamítnuto.

Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností z r. 2002 vytvořil pro náboženské organizace dvoustupňový systém registrace. Registrace prvního (nižšího) stupně se uděluje náboženským uskupením, která mají alespoň 300 dospělých členů se stálým pobytem. Z této registrace vyplývají omezená daňová zvýhodnění s požadavkem výročního výkaznictví. Po deseti letech pak organizace může požádat o registraci druhého stupně. Podmínky této plné registrace vyžadují, aby počet příslušníků příslušného vyznání odpovídal početně přinejmenším 0,1 % obyvatelstva země (tj. zhruba 10 000 osob). Registrace druhého stupně zakládá nárok na státní podporu. Státem uznávaná manželství mohou uzavírat pouze duchovní organizací majících registraci druhého stupně. Duchovní těchto organizací mohou také sloužit jako kaplani v ozbrojených silách a nápravných zařízeních, přičemž vězňům jiných vyznání je možné povolit návštěvu duchovních jejich konkrétní církve. Náboženská uskupení zaregistrovaná před rokem 1989, jako například početně malá židovská obec, tyto požadavky na registraci splňovat nemusí. Neregistrované náboženské subjekty nemohou vlastnit nemovitosti, ale často vytvářejí občanská sdružení, která příslušné nemovitosti a další církevní majetek spravují do doby, než je církvi udělena plná registrace. V takových úkonech diktovaných potřebami dočasného řešení situace úřady příslušným subjektům nebrání. Neregistrované náboženské subjekty přitom požívají plné svobody shromažďovací a mohou konat bohoslužby podle zásad svého vyznání.

V listopadu 2005 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR přijala novelu Zákona o církvích a náboženských společnostech, která nabyla platnosti v následujícím měsíci a která stanovuje podmínky vzniku a řízení církví sponzorovaných charitativních, školských a dalších institucí. V lednu 2006 proti tomuto zákonu vznesla k Ústavnímu soudu stížnost skupina 25 senátorů (většinou z řad

KDÚ-ČSL). Stížnost mj. uvádí, že novela zákona je v rozporu s ustanovením čl. 16, odst. 2, Listiny základních práv a svobod, jež stanovuje, že „Církev a náboženské společnosti... zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.“ Stížnost zmíněné skupiny senátorů se týká ústavnosti dikce nového zákona a úrovně státního dohledu nad institucemi zřizovanými církvemi. Případ nebyl k závěru sledovaného období vyřešen.

Církev dostávají od státu ročně 1,93 miliardy Kč (tj. asi 90 milionů USD). Mezi 21 církví pobírajících státní podporu se prostředky rozdělují poměrným způsobem podle počtu duchovních. Výjimku tvoří čtyři organizace (mormoni, Svědkové Jehovovi, Novoaapoštolská církev a Křesťanské sbory), jež finanční příspěvek od státu nepřijímají. Z celkové sumy státní podpory jde částka 818 milionů Kč (asi 32 milionů USD) na platy duchovních, zbytek na granty poskytované státem náboženským organizacím na zajištění jejich léčebných, dobročinných a vzdělávacích činností a rovněž na údržbu církevních budov a památek.

Zákon z roku 2000 zakazuje popírání holocaustu a za veřejné popírání, zpochybňování, schvalování či ospravedlňování nacistické genocidy stanoví trest odnětí svobody v trvání od 6 měsíců do 3 let. Zákon rovněž zakazuje podněcování nenávisti z důvodů náboženské příslušnosti.

Misionáři, kteří v zemi hodlají zůstat déle než 90 dní, musejí získat povolení k pobytu a pracovní povolení. Během sledovaného období nebyly zaznamenány žádné průtahy ohledně vydání víza pro misionáře. Pro náboženské pracovníky neexistují žádná zvláštní víza a cizí misionáři a duchovní musejí pro získání standardního pracovního povolení splnit běžná, poměrně přísná kritéria, i když vykonávají výhradně církevní či dobrovolnickou práci.

Z 26 registrovaných církví má podle ustanovení Zákona o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností z r. 2002 celkem 9 církví svolení Ministerstva kultury k poskytování náboženské výuky na státních školách. Náboženská výuka na nich patří k volitelným předmětům a podle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy musí ředitel školy náboženskou výuku příslušného vyznání umožnit, jestliže v ročníku je alespoň sedm žáků tohoto vyznání, kteří tuto výuku požadují.

Stát pokračoval ve snahách vyřešit problémy s restitucemi obecního a soukromého majetku souvisejícími s náboženskými subjekty. V tomto ohledu se jedná zejména o židovský majetek. Židovské nároky se týkaly majetku zkonfiskovaného v období nacistické okupace, kdežto katolická církev se dožadovala vrácení majetku zabaveného předchozím komunistickým režimem. Zatímco většinu židovských nároků stát uspokojil, v řešení nároků katolické církve v průběhu sledovaného období k žádnému pokroku nedošlo.

Restituční zákon z roku 1991 se vztahoval pouze na majetek zabavený po komunistickém převratu v roce 1948. Novela zákona přijatá parlamentem v roce 1994 umožnila i vrácení majetku neoprávněně zabaveného v letech 1938–1945. Tato novela zahrnovala i soukromý židovský, vesměs nemovitý majetek zabavený nacisty. Původní zákon i novela vyžadovaly, aby osoby žádající o navrácení majetku měly české občanství. Tento požadavek nespravedlivým způsobem znevýhodňoval Čechy, kteří nabyli občanství Spojených států amerických, jelikož tito naturalizovaní američtí občané se podle ustanovení smlouvy mezi oběma zeměmi podepsané v roce 1928 museli svého českého občanství vzdát. Smlouva byla nakonec v srpnu 1997 zrušena, přičemž ale lhůty stanovené pro podání nároků (tj. 1992, resp. 1995) již proběhly. V roce 1994 Federace židovských náboženských identifikovala celkem 202 nemovitých objektů v obecním vlastnictví, jejichž restituci z více než tisícovky nárokovaných objektů považuje za nejnaléhavější. Na základě vládního rozhodnutí stát vrátil většinu nemovitostí, které měl ve své správě, a podobně tak učinilo i hlavní město Praha, byť ostatní města i přes toto vládní rozhodnutí tak vstřícná v otázce vrácení nebyla. Několik nároků dosud čeká na vyřešení, včetně dvou případů v Brně, kde tyto nemovitosti spravuje Ministerstvo vnitra a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ke konci sledovaného období probíhalo právní řízení ve sporu mezi Židovskou obcí Brno a státem.

Zákon z roku 2000 oprávnil stát navrátit Židovské obci přes 60 uměleckých děl a předmětů v držení Národní galerie a zhruba 7 000 uměleckých děl v držení státu jednotlivým židovským soukromým osobám či jejich dědicům. Zároveň zákon umožnil i navrácení některých zemědělských pozemků původním majitelům. Podle ustanovení zákona musí být restituce zcizených uměleckých děl nárokována do prosince 2006. Federace židovských obcí žádá o novelizaci zákona, která by tuto lhůtu buď úplně zrušila, nebo ji prodloužila o dalších pět let.

V roce 2001 Federace židovských obcí založila Nadační fond obětem holocaustu, do něhož stát vložil celkem 300 milionů Kč (přibl. 11,7 milionů USD) z prostředků Fondu národního majetku jako prostředky k výplatě náhrad za majetek, který už nelze fyzicky navrátit v případech, kdy ho stát

potřebuje, případně ho již nemá ve svém držení. Prostředky Fondu jsou také určeny pro sociální pomoc nemajetným židovským obcím a na podporu obnovy synagog a židovských hřbitovů.

Zhruba jedna třetina prostředků Nadačního fondu je určena na náhrady obecního majetku, jedna třetina na nároky soukromých osob a jedna třetina na sociální programy pro zhruba 2 500 osob, které přežily holocaust. První žádosti Nadační fond obětem holocaustu přijímal v roce 2001, v březnu 2005 pak oznámil ukončení výplat v celkové částce přes čtyři miliony zhruba 500 žadatelům ze sedmadvaceti zemí. S vyhledáváním a kontaktováním zahraničních žadatelů pomáhalo Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

Podle ustanovení zákonů přijatých v roce 1991 a 1992 došlo k navrácení části majetku náboženských řádů včetně 175 klášterů a dalších institucí. Katolická církev dále nárokovala navrácení značné výměry „výdělečných nemovitostí“. V některých případech se jedná o zemědělské statky a lesy v držení místních správ či soukromých osob, či o lesní plochy spravované státem. Poté, co se v roce 1998 moci ujala sociálně demokratická strana, vláda další restituce nežidovského komunálního majetku zastavila. Pokusy dosáhnout vyřešení finančních nároků pokračovaly, zpomalilo je však odmítnutí katolické církve předložit konkrétní seznam nárokovaných nemovitostí a půdy, a zároveň i neochota státu pokračovat v jednání o restitucích i bez tohoto seznamu. Během sledovaného období nedošlo v otázce uspokojení nároků katolické církve k žádnému posunu vpřed.

Příslušníci neregistrovaných náboženských uskupení mohou své publikace vydávat bez jakéhokoli omezení.

Nábožensky zaměřené kulturní aktivity jsou sponzorsky podporovány grantovými programy Ministerstva kultury. V průběhu sledovaného období sponzorovalo Ministerstvo kultury i některé ekumenicky zaměřené aktivity včetně částečného financování činnosti Společnosti křesťanů a Židů.

Jako státní svátek se uznává Velikonoční pondělí, Štědrý den, Boží hod (1. svátek vánoční), den sv.Štěpána (2. svátek vánoční, přičemž žádné náboženské uskupení toto uznání nevnímá negativně.

Omezování náboženské svobody

Politika i praxe vlády přispívala k obecně svobodnému projevení náboženské víry.

Podle zákona o registraci církví z roku 2002 je na Ministerstvu kultury, aby registrovalo právní subjektivitu církevních charitativních a dalších organizací. Katolická církev tento zákon kritizovala, jelikož podle ní nepřiměřeným způsobem omezuje způsob, jakým církev může spravovat a financovat množství svých sociálních projektů. Ústavní soud v říjnu 2003 rozhodl, že Ministerstvo kultury si zákon o registraci nesprávně vykládá a tudíž jeho odmítnutí registrovat podnik provozovaný církví v severomoravském Lipníku nad Bečvou bylo neoprávněné, takže příslušná organizace tuto registraci nakonec získala. Katolická církev udává, že církevní charity a další organizace se při své registraci setkávají s těžkostmi a průtahy, byť v poslední době došlo v rychlosti udělování registrace k určitému zlepšení situace.

V roce 2006 požádala Ministerstvo kultury o registraci Arménská apoštolská církev. V současné době se registrační proces chýlí k závěru.

V dubnu 2006 Ústředí muslimských obcí požádalo Ministerstvo kultury o svolení k výkonu některých konkrétních činností, jako například poskytovat výuku islámské víry na státních školách, zakládat soukromé náboženské školy, oddávat manželské páry a pověřovat své duchovní výkonem duchovní činnosti v ozbrojených silách, nápravných a internačních zařízeních. Tyto činnosti mají být v souladu se stávajícími zákony financovány státem. Ministerstvo kultury doporučilo návrh Ústředí schválit. Závěrečné rozhodnutí měla vláda přijmout v polovině roku 2006.

Není známo, že by v zemi byl někdo z náboženských důvodů zadržen či vězněn.

Násilné obracení na víru

Není znám žádný případ násilného obracení na víru, a to ani v případě nezletilých občanů Spojených států, kteří byli z USA uneseni či nezákonně odvezeni. Zároveň nebyl znám žádný případ, že by takovým občanům USA bylo bráněno v návratu domů.

Zlepšování situace a další pozitivní vývoj v oblasti svobody náboženského vyznání.

V roce 2002 schválil parlament opatření, kterým se obětem holocaustu lhůta pro podání žádostí o navrácení uměleckých děl a předmětů prodloužila až do 31. prosince 2006. V roce 2004 parlament přijal zákon, kterým se 27. leden stal Dnem připomenutí holocaustu. V lednu 2006 byl tento den připomenut veřejnými akcemi v Praze i na jiných místech po celé ČR. Odezva veřejnosti a médií na tyto akce byla velice pozitivní.

Oddíl III. Projevy náboženské nesnášenlivosti a diskriminace ve společnosti

K celkové atmosféře náboženské svobody přispívaly i obecně bezkonfliktní vztahy mezi jednotlivými vyznáními.

Cizinci i nadále představovali početně relativně slabou populační skupinu, tvořenou převážně imigranty z Ukrajiny, Ruska, Polska, Slovenska a Vietnamu. Přistěhovalci si na žádné těžkosti při praktikování své víry nestěžovali.

V otázce pozastavení plánů na vybudování mešity v Teplicích nedošlo k žádným změnám.

Veřejné projevy antisemitských postojů byly obecně vzácné a úřady se vyšetřování a obžalobě případů popírání holocaustu věnovaly s plným nasazením. V zemi působilo početně malé, ale vytrvalé a dobře organizované extrémně pravicové hnutí vyznávající antisemitské postoje. Orgány Ministerstva vnitra působení neonacistů i nadále sledovaly, včetně monitorování jejich činnosti, těsné součinnosti s policejními orgány sousedních zemí a soustředěné snahy rozpouštět nepovolená shromáždění a koncerty neonacistických skupin. K úřednímu rozpuštění takových

vystoupení přikročila policie v červenci a v listopadu 2005. Když však v září 2005 na českém venkově nezrušila koncert, na němž účastníci údajně provolávali neonacistická hesla, byla za tuto nečinnost široce kritizována nevládními organizacemi, vedoucími osobnostmi politického života i sdělovacími prostředky. Za tuto nečinnost byly dvěma policejním důstojníkům uděleny kázeňské tresty.

Během sledovaného období nebyl hlášen žádný případ fyzického násilí proti jednotlivcům motivovaný antisemitskými postoji a pouze ojedinělé případy vandalismu a trestných činů proti majetku. V srpnu 2005 údajně došlo k vandalskému poškození památníku holocaustu v Teplicích a v září 2005 jistá nevládní organizace ohlásila, že v synagoze v Krnově došlo k rozbití několika dveří a oken a že na židovském hřbitově ve Velkém Pěčíně bylo několik náhrobků poškozeno nápisy a symboly nastříkanými sprejem. V říjnu 2005 policie ohlásila, že v Jihlavě došlo k pomalování pamětní desky připomínající židovského umělce. V každém z uvedených případů policie zahájila příslušné vyšetřování. Tyto incidenty dokládají, jak nesnadná je ochrana židovských památek ve venkovských oblastech, kde už žádná početnější židovská obec neexistuje.

V dubnu 2006 se za účasti několika stovek lidí konalo veřejné shromáždění proti antisemitismu sponzorované křesťanskými i židovskými skupinami a podporované primátorem hlavního města Prahy Pavlem Bémem a předsedou Senátu Přemyslem Sobotkou. V dubnu se rovněž prezident Václav Klaus zúčastnil Dne připomenutí holocaustu ve Spojených státech, kde během své státní návštěvy promluvil v Los Angeles ke shromáždění školní mládeže, diplomatů a osob přeživších holocaust. Podobné akce se v dubnu konaly rovněž v Praze a ve stejné době uspořádalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dvoudenní seminář o holocaustu, kterého se zúčastnili i ministři školství ostatních evropských států. Čestným hostem tohoto semináře byl někdejší prezident Václav Havel.

Pražské Židovské muzeum za podpory Ministerstva kultury vyhlásilo rok 2006 za „Rok s židovskou kulturou“. Tato celostátní akce se konala za účinného partnerství dalších státních, ale i soukromých institucí a subjektů, a zahrnovala filmové a hudební festivaly i vzdělávací a společenské akce, divadelní představení a další kulturní podniky po celé zemi. Židovské muzeum a někdejší pražské židovské město zůstaly nejnavštěvovanější turistickou atrakcí země.

Oddíl IV. Politika vlády Spojených států

Vláda Spojených států projednává s vládou ČR otázky náboženské svobody v rámci svého obecného dialogu a politiky určované principem podpory a prosazování lidských práv. Zaměřuje se zejména na podporu snah české vlády a českých náboženských obcí o vyřešení problémů spojených s restitucemi církevního majetku a registrací náboženských organizací.

V průběhu sledovaného období představitelé vlády a velvyslanectví Spojených států zdůrazňovali české vládě a českým náboženským uskupením důležitost restitucí církevního majetku (nebo spravedlivého a adekvátního odškodnění, jestliže fyzické navrácení majetku už není možné) v případech neoprávněné konfiskace tohoto majetku obětem holocaustu, židovské obci či církvím.

Americké velvyslanectví zůstávalo v těsném kontaktu s Kanceláří prezidenta republiky, Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem kultury, zástupci nejrůznějších náboženských uskupení a nevládních organizací. Pracovníci velvyslanectví několikrát jednali se zástupci Ministerstva kultury o zákonu o registraci náboženských subjektů a rovněž s představiteli menších náboženských uskupení tímto zákonem dotčených, včetně české muslimské obce. O otázkách souvisejících s restitucemi jednali pracovníci velvyslanectví několikrát s představiteli Ministerstva kultury, římskokatolické církve a Federace židovských obcí. Pracovníci velvyslanectví rovněž reagovali na žádosti o pomoc ze strany obětí holocaustu z řad Čechoameričanů usilujících o vyrovnání vznesených nároků.